स कृत्वा कदनं तत्र प्रगृहीतशरासनः। आस्थितो रौद्रमात्मानं जघान समरे परान्। २२३५
कलिङ्गप्रभवाञ्चैव मांसशोणितकर्द्दमां। रुधिरस्यन्दिनीं तत्र भीमः प्रावर्त्तयन्नदीं।
अथान्तरे कलिङ्गानां पाण्डवानाञ्च वाहिनीं। सन्ततार सुदुस्तारां भीमसेनो महाबलः।
भीमसेनं तदा दृष्ट्वा प्राक्रोशंस्तावका नृप। कालोऽयं भीमरूपेण कालिङ्गैः सह युध्यते।
ततः शान्तनवो भीष्मः श्रुत्वा तं निनदं रणे। अभ्ययात् त्वरितो भीमं व्यूढानीकः समन्ततः।
तं सात्यकिर्भीमसेनो धृष्टद्युम्नश्च पार्षतः। अभ्यद्रवन्त भीष्मस्य रथं हेमपरिष्कृतं। २२४०
परिवार्य्य तु ते सर्व्वे गाङ्गेयं तरसा रणे। त्रिभिस्त्रिभिः शरैर्घोरैर्भीष्ममानर्च्छुरञ्जसा।
प्रत्यविध्यच्च तान् सर्व्वान् पिता देवव्रतस्तव। यतमानान् महेष्वासांस्त्रिभिस्त्रिभिरजिह्मगैः।
ततः शरसहस्रेण सन्निवार्य्य महारथान्। हयान् काञ्चनसन्नाहान् भीमस्याभ्यहनच्छरैः।
हताश्वे तु रथे तिष्ठन् भीमसेनः प्रतापवान्। शक्तिं चिक्षेप तरसा गाङ्गेयस्य रथं प्रति।
सम्प्राप्तामथ तां शक्तिं पिता देवव्रतस्तव। द्विधा चिच्छेद समरे पृथिव्यां सा व्यशीर्य्यत। २२४५
ततः शैक्यायसीं गुर्व्वीं प्रगृह्य महतीं गदां। भीमसेनो रथात् तूर्णं पुप्लुवे मनुजर्षभः।
धृष्टद्युम्नस्तमारोप्य स्वरथे रथिनां वरः। पश्यतां सर्व्वसैन्यानामपोवाह यशस्विनं।
सात्यकोऽपि ततस्तूर्णं भीमस्य प्रियकाम्यया। सारथिं कुरुवृद्धस्य पातयामास सायकैः।
भीष्मस्य निहते तस्मिन् सारथौ रथिनां वरः। वातायमानैरश्वैस्तैरपनीतो रणाजिरात्।
भीमसेनस्ततो राजन्नपनीते महारथे। प्रजज्वाल यथा वह्निर्दहन् कक्षमिवोल्बणं। २२५०
स हत्वा सर्व्वकालिङ्गान् सेनामध्ये व्यवस्थितः। नैनमभ्युत्सहन् केचित् तावका भरतर्षभ।
स पूज्यमानः पाञ्चाल्यैर्मत्स्यैश्च भरतर्षभ। धृष्टद्युम्नं परिष्वज्य समीयादथ सात्यकिं।
अथाब्रवीत् भीमसेनं सात्यकिः सत्यविक्रमः। प्रहर्षयन् यदुव्याघ्रो धृष्टद्युम्नस्य पश्यतः।
दिष्ट्या कलिङ्गराजश्च राजपुत्रश्च केतुमान्। शक्रदेवश्च कालिङ्गो कालिङ्गाश्च मृधे हताः।
स्वबाहुबलवीर्य्येण नागाश्वरथसङ्कुलाः। महापुरुष भूयिष्ठो वीरयोधनिषेवितः। २२५५
महाव्यूहः कलिङ्गानामेकेन मृदितस्त्वया। एवमुक्त्वा शिनेर्नप्ता दीर्घबाहुररिन्दमः।
रथस्थं तमभिद्रुत्य पर्य्यष्वजत पाण्डवं। ततः स्वरथमागम्य पुनरेव महारथः।
तावकानवधीत् क्रुद्धो भीमस्य बलमादधत्।
इति श्रीमहाभारते भीष्मपर्व्वणि भीष्मवधपर्व्वणि कलिङ्गराजवधे चतुःपञ्चाशोऽध्यायः॥ ५४॥
॥ सञ्जय उवाच॥ गते पूर्व्वाह्णसमये तस्मिन्नहनि भारत। रथनागाश्वपत्तीनां सादिनाञ्च महाक्षये।
द्रौणपुत्रेण शल्येन कृपेण च महात्मना। समसज्जत पाञ्चाल्यस्त्रिभिरेतैर्महारथैः। २२६०
स लोकविदितानश्वान्निजघान महाबलः। द्रौणेः पाञ्चालदायादः शितैर्बहुभिराशुगैः।
ततः शल्यरथं तूर्णमास्थाय हतवाहनः। द्रौणिः पाञ्चालदायादमभ्यवर्त्तत्तथेषुभिः।
धृष्टद्युम्नन्तु संसक्तं द्रौणिना दृश्य भारत। सौभद्रोऽभ्यपतत् तूर्णं विकिरन्निशितान् शरान्।